
VIII. РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, РЕФЕРАТИ

УДК 339.9:330.34

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОЇ ЕПОХИ

Про книгу Д. Лук'яненка, А. Поручника, Я. Столярчук
«Міжнародна економіка»

О. В. ШКУРУПІЙ, доктор економічних наук, професор
(Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»)

Анотація. Сучасна міжнародна економіка за її внутрішнім змістом суттєво відрізняється від господарського життя суспільства попередніх історичних часів – це міжнародна економіка епохи глобалізації. **Метою** статті є наукове обговорення найбільш актуальних проблем сучасної емпірики міжнародних економічних відносин та нових форм світового господарювання. **Методика дослідження.** Використані загальнонаукові методи пізнання як сукупності прийомів та операцій теоретичного та практичного опанування дійсності, а також результатів діяльності людини в міжнародній економічній сфері. **Результати.** Висвітлено та популяризовано досягнення вітчизняної наукової думки в галузі новітніх наукових знань про сучасне глобалізоване суспільство та його господарську систему. **Практична значущість результатів дослідження.** Сучасні підручники, призначені для формування компетенцій майбутніх фахівців, повинні відображати істинно наукові підходи до розуміння дійсності. Саме такою є рецензована книга.

Ключові слова: міжнародна економіка, міжнародні економічні відносини, регіональна економічна інтеграція, глобалізація економічного розвитку.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. «Міжнародна економіка: від дисципліни до науки» – такими словами розпочинають свою книгу, призначену для молодого покоління вітчизняних економістів-міжнародників, знані вітчизняні науковці Д. Лук'яненко, А. Поручник та Я. Столярчук. Дійсно, інформація, яка надається читачам у сучасній навчальній літературі, не може вважатись достатньою, якщо вона лише правильно констатує відомі й перевірені факти. Сучасні підходи до формування компетенцій майбутніх фахівців, зокре-

ма тих, хто реалізує себе у сферах діяльності, що пов'язані з міжнародними економічними процесами, повинні враховувати постійне оновлення наукових знань, які, у свою чергу, ґрунтуються на тих процесах і явищах, що відбуваються нині у глобалізованому суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні на вибір споживача фахових освітніх послуг представлено багато вітчизняних та іноземних підручників, навчальних посібників, практикумів тощо. Сучасна навчальна література комплексно [4, 6, 10] або за окремими напрямками [2, 3, 5, 7, 8, 19, 11, 12] висвітлює

проблематику розвитку світогосподарських процесів. Особливість книги Д. Лук'яненка, А. Поручника та Я. Столярчук «Міжнародна економіка» [13] полягає у фундаментальності цього видання, яке враховує не тільки напрацьовану світовою економічною думкою практику дослідження світогосподарських процесів, але також пропонує широкому колу читачів (від студента до професора) оцінити власний погляд авторів на проблеми трансформацій, що нині відбуваються в усіх сферах економічного життя світового суспільства, презентує оновлену наукову парадигму теорії та методології дослідження міжнародної економіки.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є наукове обговорення найбільш актуальних проблем сучасної емпірики міжнародних економічних відносин та нових форм світового господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасні знання про міжнародну економіку повинні бути, передусім, системними. Для людини, яка студіюється або є молодим науковцем, важливим є той визначальний підхід до навчання за фахом, на якому побудована книга. Тобто першорядне значення має її відповідність принципам дидактики. На їх основі системність пізнання забезпечується як цілісне уявлення про сучасну природу економічних процесів, що узгоджено й одночасно суперечливо (внаслідок особливостей розвитку сучасного глобалізованого соціуму) відбуваються на різних рівнях світової господарської системи – від мікро- до мегарівня. Безперечною перевагою підручника, зміст якого розглядається, є те, що його автори додержуються названих принципів. Уже в передмові ними вказується на те, що підручник побудовано саме так, і застосовані під час його написання принципи дидактики дозволяють читачам відрізнити наукову істину від вульгаризованих підходів до трактування найскладніших процесів і явищ, які відбуваються у світі, набути аналітичних компетенцій, вміння прогнозувати, застосовувати запобіжні дії впливу загрозливих чинників, визначати тенденції тощо.

Вивчення міжнародної економіки починається з уявлення про неї як про систему світового господарства. Системність є одним із визначальних принципів методології. За тра-

ктування змісту сучасної міжнародної економіки системність виявляється в аспектах взаємодії національних економік та їх зростаючої конвергенції, під час визначення ядра світогосподарської системи та його конфігурації, інтернаціоналізації виробництва, що є рушійною силою міжнародного поділу праці, у специфічності форм міжнародних економічних відносин, які притаманні найновішому періоду ХХІ ст., в ефектах, що зумовлені змінами бізнес-середовища, у специфіці поведінки суб'єктів глобалізованої економіки.

Не можна не зазначити, що саме така постановка наукової проблеми в першому розділі підручника визначальним чином зумовила ґрунтовність викладення матеріалу за іншими частинами книги. Через узгодженість складу та структури системність наукової методології виявилась під час розгляду питань, що пов'язані з міжнародною торгівлею, міжнародним рухом капіталу, кредитно-фінансовими відносинами в геоeкономічному просторі, міграцією населення, функціонуванням валютного механізму, здійсненням міжнародних розрахунків, регіональною економічною інтеграцією, тенденціями, асиметріями та регулюванням процесів глобального економічного розвитку суспільства.

Відмінною ознакою підручника «Міжнародна економіка» (Д. Лук'яненко, А. Поручник, Я. Столярчук, 2014), є те, що знання, які необхідні економісту-міжнароднику та які традиційно подаються в більшості сучасних підручників – про побудову міжнародної економіки, її стан, динаміку, функціональні зв'язки тощо – розглядаються авторами в аспекті найновіших процесів геоeкономіки та геополітики. Зокрема, одна з найбільш актуальних проблем пов'язана із процесами, що відбуваються в рамках ядра міжнародної економічної системи (у країнах «Великої сімки»). Постіндустріальна модель розвитку цих країн безумовно виокремлює їх серед інших учасників міжнародного економічного процесу. Наділені економічними перевагами країни «Великої сімки» набули нині також особливої статусності у відносинах з іншими державами, що дозволяє розглядати їх як суб'єктів, об'єднана сила яких поширюється за межі ядра та чинить істотний (і не завжди позитивний) вплив на стан та перспективи розвитку світової економіки.

Автори підручника послідовно (у різних розділах і, відповідно, у контексті чисельних аспектів проблематики розвитку міжнародної економіки) проводять думку про те, що сучасна світова економічна система є глобалізованою, як і планетарний соціум у цілому. Прояв глобалізації як особливої ознаки сучасного міжнародного економічного життя підкреслюється під час викладення навчального матеріалу фактично в усіх його аспектах: у ході розгляду специфіки товарних, ресурсних, інвестиційних, людських потоків; за ідентифікації особливостей зовнішньоекономічної політики країн (торговельної, інвестиційної, міграційної); при з'ясуванні сутності сучасних процесів інституціоналізації міжнародних відносин, що відбуваються в економічній сфері та можливості застосування щодо них регуляторних механізмів.

Матеріал, наведений авторами в розділ 9 «Глобалізація економічного розвитку: тенденції, асиметрії, регулювання» – це ще одна відмінність, яка якісно вирізняє підручник Д. Лук'яненка, А. Поручника, Я. Столярчук серед інших. Глобалістика, як зазначають автори, об'єктивно виникла та сформувалась в останні десятиліття як нова галузь наукового знання. Відповідно, виникла необхідність ґрунтовного вивчення глобалізаційних процесів, серед яких визначальним є економічна глобалізація.

У книзі систематизовано й узагальнено репрезентовано сукупність досліджень із названої проблематики, визначено сутність економічної глобалізації, її рушійні сили, сучасні особливості залучення країн у глобальний економічний простір, а також інтенсивність і результативність цих процесів. Особливо значимим для формування у сучасного покоління студентів професійних компетенцій є розгляд економічної глобалізації як суперечливого явища і так само суперечливого процесу, що відбувається в суспільстві.

Визнаючи суперечності рушійними силами глобалізації, автори підручника виділяють дві площини цієї наукової аналітики: по-перше, діалектичну взаємодію протилежних тенденцій економічних процесів і явищ, властивих світовому господарству, які, перебуваючи у внутрішній єдності та взаємопроникненні, є джерелом його постійного розвитку; по-друге, як конфлікт інтересів глобальних корпорацій та інших суб'єктів світового госпо-

дарства (держав, міжнародних організацій, економічних систем мікрорівня, регіональних інтеграційних угруповань та ін.), який виявляється в тому, що глобальні транснаціональні корпорації (ТНК), прагнучи досягнення власних інтересів, намагаються обмежувати можливості реалізації інтересів інших суб'єктів, а це, у свою чергу, закономірно викликає супротив останніх [13, с. 625].

Розглядаючи глобалізацію як визначальний феномен сучасного світового економічного розвитку, автори приділяють велику увагу дослідженням транснаціоналізації та, зокрема, ролі ТНК у тих фундаментальних трансформаціях, яких зазнає нині світове господарство. Широкомасштабний розвиток ТНК підтверджується зростанням їх частки у світовій економіці, переходом найпотужніших із них до реалізації стратегій глобальної експансії, монополізацією високотехнологічних галузей глобального виробництва, що досягається на основі зростання інноваційної компоненти в корпоративних стратегіях ТНК. Докладно та дуже наочно представлені в підручнику варіанти поведінки ТНК за транснаціоналізації капіталу через злиття й поглинання компаній, утворення транснаціональних фінансових груп, міжнародних стратегічних альянсів, територіально-галузевих кластерів.

Надзвичайно важливою перевагою підручника необхідно вважати наявність у ньому блоку питань щодо суперечливої сутності глобалізації та поведінки ТНК, а також стосовно диспропорцій та асиметрій світового економічного розвитку, які все частіше та виразніше виявляють себе нині. Як ключовий компонент економічної глобалізації автори виділяють фінансовий глобалізм і змушують читача глибоко замислитись над проблемами асиметричності світового фінансового ринку, диспропорційності розподілу глобального фінансового капіталу, зрушень у географічній структурі глобального фінансового ринку, у структурі фінансових активів за регіонами світу.

Як результат протиріч, які властиві сучасному глобалізованому світу, автори відображають у книзі глобальні проблеми людства та способи їх розв'язання. Конкретизація названої проблематики подається в підручнику через групування. У першу групу, виокремлюються ті глобальні проблеми людства, які

виникають у процесі взаємодії природи та суспільства; у другу – суто суспільного походження, ті, які пов'язані із відносинами між країнами й регіонами, що мають різний економічний устрій, а також з виникненням локальних, регіональних і міжнародних конфліктів.

Книга Д. Лук'яненка, А. Поручника та Я. Столярчук «Міжнародна економіка» цінна тим, що автори включили до її складу питання формування нового міжнародного економічного порядку та регулювання глобального економічного розвитку. Ці питання є надзвичайно актуальними, а отже, як будь-яка наукова новація, – дискусійними. Знані науковці аргументовано доводять власну думку щодо змісту міжнародних регуляторних процесів і механізмів, пов'язаних зі встановленням економічного порядку та меж глобального регулювання. Проте вони одночасно залишають читачеві можливість зробити власні висновки й долучитись до обговорення найважливіших проблем сучасності.

Узагальнюючи результати роздумів над книгою Д. Лук'яненка, А. Поручника та Я. Столярчук «Міжнародна економіка», неодмінно варто ще раз наголосити на тому, що ця праця є підручником, який призначений для навчання студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, у якому названу функцію (функцію навчання) автори виконали досконало. До кожного розділу підручника автори наводять аналіз новітніх міжнародних економічних тенденцій, визначають прогнози, тлумачать терміни та поняття, надають питання для перевірки знань студентів, завдання для індивідуальної роботи.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямку. Нові книги, які призначені для формування компетенцій майбутніх фахівців, повинні відображати дійсно наукові підходи до розуміння сучасності. Саме таким є рецензований підручник, який, будучи заснованим на здобутках світової економічної науки – її теорії та методології, пропонує оновлену парадигму сприйняття господарського життя глобалізованого суспільства. Незважаючи на те, що книга Д. Лук'яненка, А. Поручника та Я. Столярчук «Міжнародна економіка» адресована, передусім, студентській аудиторії, вона одночасно викликає інтерес

у колах наукової спільноти та є корисною для практиків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование / [Д. Лукьяненко, В. Колесов, А. Колот и др.]; под ред. Д. Лукьяненко, А. Поручника, В. Колесова. – Киев : ГВУЗ КНЕУ имени Вадима Гетьмана, 2013. – 466 с.
2. Зайцев Ю. К. Міжнародна політична економія : сучасна політична економія (проблеми та інституціональне поле предмета і методології досліджень) : навч. посіб. / Ю. К. Зайцев, В. С. Савчук. – Київ : КНЕУ, 2011. – С. 294–327.
3. Киреев А. П. Международная микроэкономика : учебн. / А. П. Киреев. – Москва : Междунар. отношения, 2013. – 712 с.
4. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 268 с.
5. Міжнародна торгівля : підручник / за ред. Ю. Г. Козака, Т. Sporek, E. Molendowski та ін. – 5-те вид. перероб. та допов. – Київ-Катовіце-Краков : Центр учбової літератури, 2015. – 272 с.
6. Міжнародна економіка : підручник для студентів вищ. навч. закл. / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, Л. П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. – Київ : КНТЕУ, 2014. – Ч. 2. – 324 с.
7. Zadoia A. International Investment Activity : textbook / A. Zadoia. – Dnipropetrovs'k : Alfred Nobel University Dnipropetrovs'k, 2015. – 112 p.
8. Khvatov Yu. Yu International Finance : textbook / Yu. Khvatov. – Dnipropetrovs k : Alfred Nobel University, 2014. – 140 p.
9. Міжнародний фондовий ринок : навч. посібник-практикум/О.Є.Кузьмін,Н.О.Шпак, О. Ю. Григор'єв та ін. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2015. – 336 с.

10. Versteeg R. International economics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.londoninternational.ac.uk/sites/default/files/programme_resources/lse/lse_pdf/subject_guides/ec3016_ch1-3.pdf (дата звернення: 31.07.16). – Назва з екрана.
11. Krugman P. M. Obstfeld and M. Melitz International Economics: Theory and Policy / P. M. Krugman. – Boston : Mass. ; London : Pearson/AddisonWesley, 2014.
12. Salvatore D. International Economics: Trade and Finance / D. Salvatore. – 12th Edition International Student Version. – Hoboken. NJ : John Wiley & Sons, Inc., 2016. – 720 p.
13. Лук'яненко Д. Г. Міжнародна економіка : підручник / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук. – Київ : КНЕУ, 2014. – 762 с.
4. Holikova, A. P. & Dovha, O. A. (Eds.). (2015). *Svitova ekonomika [The world economy]*. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina [in Ukrainian].
5. Kozak, Iu.H. Sporek, T. & Molenowski, E. (Eds.). (2015). *Mizhnarodna torhivlia [International trade]*. (5 ed., rev.). Kyiv-Katovitse-Krakov: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
6. Mazaraki, A. A., Melnyk, T. M. & Kudyrko, L. P. (2014). *Mizhnarodna ekonomika [International Economy]*. A. A. Mazaraki (Ed.). (Vol. 2). Kyiv: KNTEU [in Ukrainian].
7. Zadoia, A. (2015). *International Investment Activity*. Dnipropetrovs'k: Alfred Nobel University.
8. Khvatov, Yu. Yu 2014. *International Finance*. Dnipropetrovs'k: Alfred Nobel University.
9. Kuzmin, O. Ie., Shpak, N. O. & Hryhor'iev, O. Iu. (2015). *Mizhnarodnyi fondovyi rynek [International stock market]*. Lviv: Vyd-vo Lviv. Politekhniky [in Ukrainian].

REFERENCES

1. Lukyanenko, D., Poruchnik, A. & Kolesov, V. (Eds.). (2013). *Globalnoe ekonomicheskoe razvitie: tendentsii, asimmetrii, regulirovanie [Global economic development: trends, asymmetries, regulation]*. Kyiv: GVUZ KNEU imeni Vadima Getmana [in Russian].
2. Zaitsev, Iu. K. & Savchuk, V. C. (2011). *Mizhnarodna politychna ekonomiiia : suchasna politychna ekonomiiia (problemy ta instytutsionalne pole predmeta i metodologii doslidzhen) [International political economy, modern political economy (problems and institutional subject field and research methodology)]*. Kyiv : KNEU [in Ukrainian].
3. Kireev, A. P. (2013). *Mezhdunarodnaja mikro-jekonomika [International Microeconomics]*. Moscow : Mezhdunar. Otnosheniija [in Russian].
4. Versteeg, R. International economics. Retrieved from http://www.londoninternational.ac.uk/sites/default/files/programme_resources/lse/lse_pdf/subject_guides/ec3016_ch1-3.pdf (accessed 31 July 2016).
5. Krugman, P. M. (2014). Obstfeld and M. Melitz International Economics: Theory and Policy. Boston: Mass. ; London: Pearson/AddisonWesley.
6. Salvatore, D. (2016). International Economics: Trade and Finance. (12th ed. International Student Version). Hoboken. NJ : John Wiley & Sons, Inc.
7. Luk'ianenko, D. H., Poruchnyk, A. M. & Stoliarchuk, Ia. M. (2014). *Mizhnarodna ekonomika [International Economics]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].

О. В. Шкурупий, доктор економічних наук, професор (Вищеє навчальне закладення Укоопсоюзу «Полтавський університет економіки і торгівлі»). *Міжнародна економіка глобалізаційної епохи. О книзі Д. Лук'яненко, А. Поручника, Я. Столярчук «Міжнародна економіка».*

Аннотация. Современная международная экономика по внутреннему ее содержанию существенно отличается от хозяйственной жизни общества предшествующих исторических времен – это международная экономика эпохи глобализации. **Цель** статьи заключается в научное обсуждение наиболее актуальных проблем современной эмпирики международных экономических отношений и новых форм мирового хозяйствования. **Методика исследования.** Используются общенаучные методы познания как совокупности приемов и операций теоретического и практического освоения действительности, а также результатов деятельности человека в международной экономической сфере. **Результаты.** Освещены и популяризованы достижения отечественной научной мысли в области новейших знаний про современное глобализованное общество и его хозяйственную систему. **Практическая значимость результатов исследования.** Современные учебники, предназначенные для формирования компетенций будущих специалистов, должны отражать истинно научные подходы к пониманию действительности. Именно такой является рецензируемая книга.

Ключевые слова: международная экономика, международные экономические отношения, региональная экономическая интеграция, глобализация экономического развития.

O. Shkurupiy, Dc. Econ. Sci., Prof. (Poltava University of Economics and Trade). International economics of the globalization epoch. About the book of D. Lukyanenko, A. Poruchnik, I. Stoliarchuk «International Economics».

Summary. Modern international economy by its internal contents differs significantly from the society's economic life in its earlier historical times – it is an international economy of the globalization era. **Purpose:** the scientific discussion of the most actual problems of modern empirics of international economic relations and new forms of global menage. **Methodology of research.** General research methods as a set of techniques and operations of theoretical and practical learning the reality and results of human activities in the international economic sphere are used. **Findings:** coverage and popularization of national scientific thought achievements in the field of new scientific knowledge about the modern globalized society and its economic system. **Practical value.** The latest textbooks, designed to form the future professionals' expertise should reflect truly scientific approaches to understanding the reality. Such is the textbook, which is reviewed.

Keywords: international economics, international economic relations, regional economic integration, globalization of economic development.

Надійшло до редакції 5 серпня 2016 року.